

STEFÁN KARLSSON

ÞORP

Hrærnar þæll
sv er stendr þorpi á
*hlyrat henne bærcr ne bar.
sva er maþr
sa er mangi an
hvat scal hann lengi lifa.¹

Svo er 50. erindi Hávamála (en að sjálfsgöðu án skiptingar í vísuorð og með villunni “hlyrar” fyrir “hlyrat” í 3. vo.) í Konungsbók eddukvæða, eina handriti Hávamála sem textagildi hefur.

Hér fer ekki á milli mála að verið er að lýsa vesöld þess sem er einn og einmana, þannig að í 2. vo., ‘sú er stendr þorpi á’, hlýtur að felast hugsunin “sú sem stendur ein sér”. En hvað merkir ‘þorp’ í þessu sambandi?

Í Edduútgáfu Árnanevndar 1828, þar sem texti Konungsbókar komst í fyrsta skipti á prent með skýringum, er vísuorðið þýtt “Quæ in vico stat”, en neðanmáls er athugasemd eftir Jón Johnsonius þar sem tekið er fram að ‘þorp’ virðist hér hafa víðtækari merkingu en í nútímamáli og merkja “bersvæði”.²

Hermann Lüning mun fyrstur hafa tengt “þorp” í Hávamálum við gotneska orðið ‘þaurp’, sem er þýðing á ‘ἀγρός’ (“akur”) á grísku, en

¹ *Håndskriftet Nr. 2365 4to gl. kgl. Samling*, útg. Ludv. F. A. Wimmer og Finnur Jónsson (Kh. 1891), 7–8.

² *Edda Sæmundar hins fróða III* (Kh. 1828), 90: “*Þorp* hic late extendi videtur, præter usum hodiernum, ad quemlibet *locum propatulum*, quod quam recte fiat, ratio vertitur in etymologia.” — Í orðasafni bindisins (259) stendur: “*Þorp* n. vicus (hic forte locus propatulus; tumulus elevatus**) in medio vel vicinia vici) H. 50 . . .” (Nmgr.: “**) Tum verisimiliter vocabulum hocce derivandum foret ab adj. *þvrr*, torridus, aridus — qvum tumuli & loca elevata ab aqvarum dominio maxime immunes evadant. Talem fundum novi vici veteres coloni freqventer elegerunt.”)

gerir þó ráð fyrir ofurlítið frábrugðinni merkingu og ákveðinni merk-ingarþróun: “*þorp* ist in der älteren sprache (wie auch das goth. *þáurp*) noch nicht “dorf”, sondern es bezeichnet einen baumlosen, steinigten bergplatz. Auf solchen baut der nordische landmann noch heutzutage gern sein gehöft, um das gute land für den acker zu sparen, und daraus entwickelt sich denn die bedeutung “wohnplatz” (Vafþ. 49), und bildet den übergang zu der bedeutung des agls. *þorp*, ahd. *dorf* (*villa, vicus*).”³

Undir skýringu Lünings tók t. a. m. Konráð Gíslason, sem segir að ‘þorp’ í Hávamálum merki “(nærmest en skovlös, men dertil i det hele) en åben plads uden ly og læ”.⁴

Í *Lexicon poeticum* þýðir Sveinbjörn Egilsson ‘þorp’ sem “*locus editor, collis*” með tilvísun til Hávamála (“*arbor in colle sita*”) og vísu í Ragnars sögu loðbrókar, sem síðar verður vikið að, þar sem hann telur að ‘þorp’ sé notað um haug (“*de tumulo*”).⁵

Guðbrandur Vigfússon hefur í orðabók sinni langt mál um ‘þorp’ og segir um Hávamál: “here ‘þorp’ seems to mean a field, fenced place, or garden as opp. to the ‘wood’”⁶; í samræmi við það þýðir hann 2. vo. “in a court”.⁷

Í eddukvæðaorðabók sinni þýðir Gering ‘þorp’ í Hávamálum “*freier ungeschützter platz, kahler hügel*” og vísar til stuðnings þeirri þýðingu til vísu í Hálfis sögu, þar sem ‘þorp’ sé í merkingunni “grabhügel”.⁸ Að þeirri vísu verður komið síðar.

Á líkan hátt skýrir Finnur Jónsson í *Lexicon poeticum* 1916 ‘þorp’ í Hávamálum, “*höj, bestående af sten (stengrund)*”, og í Ragnars sögu (“*om en gravhøj*”); þessar skýringar eru hinar sömu í útgáfunni 1931.⁹

Milli útgáfna Finns á *Lexicon poeticum* birtust þó skýringar hans á

³ *Die Edda* (Zürich 1859), 272.

⁴ *Njála* II (Kh. 1889), 43.

⁵ *Lexicon poeticum antiquæ linguæ septentrionalis* (Kh. 1860), 915.

⁶ *An Icelandic-English Dictionary* (Oxford 1874), 742.

⁷ *Corpus poeticum boreale* (Oxford 1883), 6.

⁸ *Vollständiges wörterbuch zu den liedern der Edda* (Halle a.S. 1903), 1208. — Að vísunni í Hálfis sögu (og svipaðri vísu í Ragnars sögu loðbrókar, sem Sveinbjörn Egilsson vísaði til) er vikið nánar í *Kommentar zu den liedern der Edda von Hugo Gering*, útg. B. Sijmons (Halle a.S. 1927), 101.

⁹ *Lexicon poeticum antiquæ linguæ septentrionalis. Ordbog over det norsk-islandske skjaldesprog* (Kh. 1913–16), 642. — 2. útg. (Kh. 1931), 643.

Hávamálum, og þar leitaðist hann við að meta eldri skýringar og komst að annari niðurstöðu. Þar sem mér er ekki kunnugt um að síðar hafi komið fram nýjar skýringar, skulu ummæli Finns tekin hér upp í heild:

“þorpi á har været genstand for forskellig tolkning. Den almindelige betydn. passer ikke, ti da måtte det hedde *þorpi í*; præp. *á* viser, at *þorp* må være ‘grunden’, hvorpå træet står, men hvilken grund? Man er dels gået ud fra *þaúrp* i got., der oversætter gr. *ἀγρός* ‘mark, ager’; den betydn. vilde passe godt; det skal dog bemærkes, at det ikke er grundens art, det kommer an på her, men træets enestilletthed, manglen på andre træer omkring det. Derfor er der ingen grund til at antage en betydn. som ‘klippegrund’ (Lüning), eller ‘nøgen høj’ (“kahler hügel” Gering). Dette sidste slutter sig måske til forekomsten af *þorp* i et vers brugt om en gravhøj (*þá varð ek þessa þorps ráðandi*, Skj. digtn. II, 261). K. Gíslason gengiver ordet (Njála II, 43) ved “en åben plads uden ly og læ”. I nyno. bet. *torp* ‘en liden gård, en plads’ (Aasen). Denne betydning kan man næppe se bort fra (jfr. *torp* i de andre sprog = landsby), men der kan dog også være bevaret noget af den oprl. betydn., som got. viser, dette fremgår som sagt af præp. *á*. Spørmålet er blot, om man udelukkende skal tænke på en åben mark eller en med nogle huse bebygget sådan. Jeg er mest tilbøjelig til at antage det sidste og mene, at der er tale om en fyrr, der er plantet ved et hus — hvor den ikke har læ af andre træer; fordi den ikke står i skoven (en lund) vil den visne, udsat som den er for vind og vejr, ti den bark eller de nåle, den har, er ikke i længden i stand til at beskytte den. Dette svarer omtr. til I. Lindqvists opfattelse i *Ver sacrum* s. 129 f.: “Den tall tvinar som står i en klunga hus [dette mener jeg er mindre heldig gengivelse] d. v. s. ibland hus, på husgrund” [kun dette sidste er rigtigt], og han tilføjer: “Det är en känd sak att tallen er kulturskygg, inte trivs i enstaka exemplar i närheten af boningshus”.¹⁰

Eins og rakið hefur verið má greina á milli þriggja skýringakosta á orðinu ‘þorp’ í Hávamálum, 1) “bersvæði”, 2) “(grýtt) trjálaus hæð” og 3) “svæði milli húsa”. Þessir kostir renna að nokkru leyti saman hjá

¹⁰ *Hávamál tolket af Finnur Jónsson* (Kh. 1924), 57–58.

sumum skýrendum, en nú skal vikið ögn nánar að grundvelli þeirra, fyrst 1) og 3).

Grundvöllur merkingarinnar “bersvæði” er gotneska orðið ‘paúrp’, enda þótt þýðingin sé eldri en sá rökstuðningur sem hún hlaut af gotneska orðinu. Þetta orð kemur einu sinni fyrir í gotnesku biblíubrotunum og þá sem þýðing á gríska orðinu ‘ἀγρός’ (Nehem. 5.16). Venjulega er ‘ἀγρός’ þýtt á gotnesku með ‘akrs’, og það er því alls ekki víst að ‘paúrp’ hafi einmitt merkinguna “akur”; t. a. m. hefur Wilhelm Streitberg þýðinguna “*bebautes Land, Acker*”.¹¹ Í annan stað er sú merkingarþróun sem Lüning gerði ráð fyrir harla vafasöm.¹² T. a. m. segir Sigmund Feist í orðsifjabók sinni: “Die grundbedeutung des germ. st. *þurpa- ist nicht sicher zu ermitteln, ob “dorf” oder “schar””, og í 2. útgáfu tekur hann enn ákveðnar til orða: “Grundbedeutung von germ. St. *þurpa*- ist Schar”.¹³

Varðandi skýringuna “svæði milli húsa” er þess að geta að því fer fjarri að merkingin “en liden gård, en plads” í orðinu ‘torp’ sé einráð í nýnorsku; hún er aðeins til í sumum mállýskum. Á undan henni nefnir Alf Torp í orðsifjabók sinni merkingarnar “skare, flok av ringe mennesker, pak . . . (ogsaa sammenstimlet flok kreatur); samling av uanseelige hus” úr ýmsum mállýskum.¹⁴ Trúlegt virðist því að sú merking orðsins ‘torp’ í nýnorsku, sem Finnur vísaði til, sé afleidd, og því er hæpið að nota hana til skýringar á orðinu ‘þorp’ í Hávamálum. Þar að auki væri heldur ólíklegt að í Hávamálaerindinu væri skírskotað til slæmra vaxtarskilyrða furu heima við hús, því að mergurinn málsins í samlíkingu erindisins hlýtur að vera sá að þöllin standi ein sér.

Þá er að víkja að vísu þeirri í Ragnars sögu og Hálfis sögu, sem til hefur verið vísað til stuðnings því að ‘þorp’ í Hávamálum merkti “hæð”.¹⁵ Þessi vísa er afbökuð í báðum sögunum, en hljóðar svo:

¹¹ *Die gotische Bibel. Zweiter Teil: Gotisch-griechisch-deutsches Wörterbuch* (2. útg., Heidelberg 1928), 147.

¹² Sbr. mismunandi skýringar hjá Jan de Vries, *Altnordisches etymologisches Wörterbuch* (2. útg., Leiden 1962), 617–18.

¹³ *Etymologisches Wörterbuch der gotischen Sprache* (Halle a.S. 1909), 273. — 2. útg. (Halle a.S. 1923), 372.

¹⁴ *Nynorsk etymologisk ordbok* (1919; ljóspr. Ósló 1963), 797.

¹⁵ Grjótið sem Lüning tróð inn í sína skýringu og fylgdi með í skýringu Finns í *Lexicon poeticum* og hjá sumum síðari skýrendum (t. d. *Eddukvæði*, útg. Ólafur Briem (Rv. 1968), 104) á sér enga stoð.

[Ragnars saga]

Þat var fyrir launghv.
er í leid meghir
heklings foru.
hlumtvnghvm
fram. vm sallta
slod birtinga.
Þa varð ek þessa
þorfs fadandhe¹⁶

[Hálfs saga]

Þat var fyrir laungu
er leid helldu
helldr hundmarger
hæklings feru
Sigldu um sallta
slod birtinga
þa uard eg þessa
þorfs radandi¹⁷

Undarlegt er að á báðum stöðunum skuli standa *þorfs*,¹⁸ en varla getur verið um aðra orðmynd að ræða en 'þorps'. Skýring á ritmyndinni *þorfs* er þá annað hvort samfall hljóðasambandanna 'fs' og 'ps' í framburði, sem reyndar kemur sjaldan fram í ritmáli þegar 's' er beygingarending, eða mislestur á forriti þar sem stafirnir *f* og *p* hafa verið líkir. Síðasta orðið í Ragnars sögu textanum hlýtur að vera afbökun á 'ráðandi'; sítt *r* eða hásteflings-*r* hefur verið mislesið sem engilsaxneskt *f*.

Fyrri hluti vísunnar er spilltur í báðum gerðum. Vit má fá í texta Hálfs sögu með því að breyta *helldu* í 'höldar' og *feru* í 'fóru', eins og Sophus Bugge gerði,¹⁹ eða breyta aðeins *feru* í 'firar', eins og gert er í útgáfunni í Saga-Bibliothek,²⁰ en Finnur Jónsson kaus að bræða saman textana:

Þat var fyr lǫngu,
er í leið megir

¹⁶ NKS 1824 b 4to, f. 76v. Sbr. *Vǫlsunga saga ok Ragnars saga loðbrókar*, útg. Magnus Olsen (Kh. 1906–08), 174; *Den norsk-islandske skjaldedigtning II A*, útg. Finnur Jónsson (Kh. 1915), 241. — Magnus Olsen las *hlumtvnghvm* og *fadandhe* (eða *radandhe*) og virðist það vera rétt; þó er líkt því að einn stafur standi á eftir síðara orðinu.

¹⁷ *The Saga Manuscript 2845 4to in the Old Royal Collection in the Royal Library of Copenhagen* (Manuscripta Islandica 2, útg. Jón Helgason, Kh. 1955), f. 32v.

¹⁸ Finnur Jónsson las *þorps* í 2845, sbr. *Den norsk-islandske skjaldedigtning II A*, 241, en Hubert Seelow hefur bent mér á að þar standi einnig *þorfs*. Þannig las Sophus Bugge með réttu í útgáfu sinni (*Norröne Skrifter af sagnhistorisk Indhold* (Chria 1864–73), 5).

¹⁹ *Norröne Skrifter af sagnhistorisk Indhold*, 4–5.

²⁰ *Hálfs saga ok Hálfsrekka*, útg. A. Le Roy Andrews (Altnordische Saga-Bibliothek 14, Halle a.S. 1909), 74.

heldr hundmargir
Hæklinga fóru.²¹

Upphaflegur texti vísuhelmingsins verður seint endurgerður með vissu, en sameiginlegur texti gerðanna ásamt 5. og 6. vo. hrekkur til þess að unnt sé að fullyrða að þar er lýst för manna á sjó. Óvíst er hvort 'Hæklingr' ('Hæklingr'²² eða 'Heklingr'²³) hefur upphaflega verið nafn á ákveðnum manni í vísunni ellegar sækunungsheiti eins og 'Hæklingr' ('Hæklingr' eða 'Heklingr'),²⁴ sem trúlega er af sama stofni. Í Hálfis sögu er Hæklingur sagður hafa verið víkingur sem hafi farið með her á hendur Ögvaldi konungi og fellt hann, og Ögvaldur konungur er látinn kveða umrædda vísu í haugi sínum. Í samræmi við það þýddi A. Le Roy Andrews 'þorp' "kahler hügel" með tilvísun til Gerings,²⁵ og Finnur Jónsson þýddi tvö síðustu vísuorðin "da kom jeg i besiddelse af dette torp (stengrund?)"²⁶

Í Ragnars sögu er vísan hins vegar lögð í munn ónefndum trémanni, og í beinu framhaldi af henni eru tvær vísur, sem eru ekki í Hálfis sögu, þar sem trémaðurinn segist hafa verið settur niður á ströndinni af sonum Loðbrókar, verið blótinn til bana mönnum og beðinn að standa þar 'meðan strönd þolir'.²⁷ Þar er engum haugi til að dreifa, sem trémaðurinn ræður fyrir, þannig að niðurlagsorð fyrstu vísunnar verða merkingarleysa, ef þeim er gefið það inntak sem þeim hefur verið fengið í Hálfis sögu, enda hefur verið gert ráð fyrir því að höfundur Ragnars sögu hafi fengið vísuna að láni og skeytt henni framan við hinar vísurnar tvær.²⁸ Þetta er þó harla vafasamt, því að vísurnar þrjár í Ragnars sögu tengjast 49. og 50. erindi Hávamála. Í fyrstu vísunni er reyndar ekki annað sameigið Hávamálum en orðið 'þorp', en í þeirri síðustu

²¹ *Den norsk-islandske skjaldedigtning* II B (Kh. 1915), 260–61.

²² *Lexicon poeticum* (1931), 307.

²³ E. H. Lind, *Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden* (Upps. 1905–15), 506.

²⁴ *Den norsk-islandske skjaldedigtning* I A, útg. Finnur Jónsson (Kh. 1912), 651; I B (Kh. 1912), 657. — Sbr. einnig rit sem vísað er til í 22. og 23. nmgr.

²⁵ *Hálfs saga ok Hálfsrekka* (1909), 73–74.

²⁶ *Den norsk-islandske skjaldedigtning* II B (1915), 261.

²⁷ *Völsunga saga ok Ragnars saga loðbrókar* (1906–08), 174–75.

²⁸ Finnur Jónsson, *Den oldnorske og oldislandske litteraturs historie* II.1 (Kh. 1898), 143. — *Völsunga saga ok Ragnars saga loðbrókar* (1906–08), 221–22. (Hér þýðir Magnus Olsen tvö síðustu vísuorðin "da fik jeg denne bolig at eie".)

er einmitt lýst skjólleysi og vesöld trémanns líkt og gert er í 49. erindi Hávamála:

[Ragnars saga]	[Hávamál]
Þar báðu standa	Váðir mínar
meðan strönd þolir	gaf ek velli at
mann hjá þyrni	tveim trémönnum;
ok mosa vaxinn.	rekkar þat þóttusk
Nú skýtr á mik	er þeir rift hofðu;
skýja gráti;	neiss er nøkkviðr halr. ³⁰
hlýr hvárki mér	
hold né klæði. ²⁹	

Auk þess birtir Ragnars sögu vísan áþekka mynd þeirri sem dregin er upp af skjólleysi og einmanaleik þallarinnar í 50. erindi Hávamála.³¹

Þá er þess að gæta að eðlilegra virtist að 'þessa þorps' vísaði til einhvers sem áður hefði verið nefnt í vísunni en að það vísaði út fyrir hana. Grunur vaknar því á að formáli vísunnar í Hálfis sögu sé sprottinn af misskilningi á henni eða rangtúlkun, en 'Hæklings firar/höfðar/megir' hafi í öndverðu verið kenning um víkinga og 'þessa þorps' hafi vísað til þeirra. Þá hefði 'þorp' merkinguna "hópur, flokkur, lið", sbr. skilgreiningu Eddu, þar sem talin eru ýmis orð um hópa, "þorp [heitir], ef iii. ro".³² Sú merking kæmi einnig vel heim við trúlega frummerkingu orðsins og algengar merkingar í nýnorsku.³³ Í vísunni væri þá sá sem hún er lögð í munn að segja frá glæstri fortíð sinni, þegar hann hefði orðið foringi víkingaflokks sem sigldi um höf.³⁴

²⁹ *Völsunga saga ok Ragnars saga loðbrókar* (1906–08), 175. — Stafsetning samræmd hér.

³⁰ *Håndskriftet Nr. 2365 4to gl. kgl. Samling* (Kh. 1891), 7. — Stafsetning samræmd hér ('ek' er tvítekið við línuskipti í handritinu).

³¹ Sbr. *Kommentar zu den liedern der Edda von Hugo Gering* (1927), 101, þar sem trémaður Ragnars sögu er talinn rekja raunir sínar "mit deutlicher anspielung auf diese zeile" (þ. e. 3. vo. 50. er. Hávamála).

³² *Edda Snorra Sturlusonar*, útg. Finnur Jónsson (Kh. 1931), 188. — Sbr. einnig sögnina 'þyrpask' í fornu máli.

³³ Sbr. hér að framan og tilvísanir í 13. og 14. nmgr.

³⁴ Varðandi orðalag má t. a. m. vísa til hliðstæðna í Sigurðar kviðu skamma, 'meðan fjórir vér folki røðum' (*De gamle Eddadigte*, útg. Finnur Jónsson (Kh. 1932), 272), og Njáls sögu, 'liðs ráðandi' (*Brennu-Njáls saga*, útg. Einar Ól. Sveinsson (Íslenzk fornrit XII, Rv. 1954), 477).

En hvað verður um fyrri skýringar á orðinu 'þorp' í 50. erindi Háva-mála, ef þær missa stuðning af merkingu orðsins 'þaurp' í gotnesku, síðari merkingu í norsku og merkingu orðsins í vísunni í Hálfs sögu og Ragnars sögu? Hvorki hlýr þeim börkur né barr.

Minnsta hugsanlega villa í texta Konungsbókar væri sú að nefhljóðs-
strik hefði fallið niður yfir á í 2. vo.³⁵, þannig að upphaf erindisins ætti
að vera:

Hrærnar þall
sv er stendr þorpi á(n).

'Þorp' væri þá hér í merkingunni "trjáþyrping", sem væri hliðstæð merkingunum "mannþyrping" og "húsþyrping", sem orðið hefur sannanlega haft í fornu máli.³⁶ Ef þöllin er sögð standa 'án þorpi', yrði reyndar að gera ráð fyrir að 'þorp' væri hér "þyrping skjóltrjáa", þ. e. a. s. trjáþyrping sem ekki væri litið á þöllina sem hluta af (við ákjósanleg skilyrði). Hliðstæð er staða höfðingjans gagnvart sínu 'þorpi' (= "liði") í vísunni í Hálfs sögu og Ragnars sögu, ef hún er rétt skýrð hér að framan.

Forsetningin 'án' stjórnar sem kunnugt er ekki síður þágufalli en þolfalli og eignarfalli í fornu máli, og varðandi stöðu forsetningarinnar á eftir orðinu sem hún stýrir má vísa til ákvæðis í kristinrétti Jóns erki-biskups: "Eru þessar helganir, skírn ok ferming, svá samtengðar at hvárgi má annarrar án, nema dauði komi í millum."³⁷ Hér kynnu orðin 'hvárgi má annarrar án' að vera gamalt stuðlað orðtak ellegar jafnvel

³⁵ Endranær (þrisvar) er forsetningin 'án' skrifuð fullum stöfum án í Konungsbók (sbr. Gering, *Vollständiges wörterbuch zu den liedern der Edda*), en á einum stað (Hávamál 33) stakk Bugge upp á að "nema" kynni að vera misritun fyrir "ne an". Ef svo er, mætti ætla að skrifara hafi verið ókunnuglegt að binda forsetninguna og því hafi verið hætta á textaspjöllum þegar svo var gert í forriti.

³⁶ Sbr. einnig nýnorsku merkinguna "sammenstimlet flok kreatur", sbr. 14. nmgr. — Ekki virðist ólíklegt að 'þorp' hafi í fornu máli verið notað um hóp eða samsafn af hverju sem var. Síðar hefur merkingin "húsþyrping" orðið einráð í íslensku, en 'þyrping' (sem ekki eru kunn dæmi um í fornu máli) tekið við hlutverki 'þorps' í víðtækari merkingu.

³⁷ *Norges gamle Love indtil 1387* II, útg. R. Keyser og P. A. Munch (Chria 1848), 344. Stafsetning er samræmd hér. Þessi texti er einnig í kristinrétti Árna biskups (*Norges gamle Love indtil 1387* V, útg. Gustav Storm og Ebbe Hertzberg (Chria 1895), 22), en þar hefur 'vera' verið bætt við á eftir 'án'. — Sbr. einnig hliðstæðu í færeysku, Jóhan Hendrik W. Poulsen, 'Ón', *Sjötú ritgerðir* (Rv. 1977), 656.

vísuorð úr ljóðahætti, sem bæði að efni og orðfæri minnir á 50. erindi Hávamála.

Sú breyting á texta Hávamála sem hér er stungið upp á getur með engu móti talist örugg fremur en fjöldi annarra breytinga á miðalda-textum sem skýrendur síðustu alda hafa lagt til, en breytingin hefur þann kost að ekki þarf lengur að gefa orðinu 'þorp' sérstaka og vafasama merkingu. Auk þess verður sú samlíking við vinasnaudan mann, sem hlýtur að felast í þeirri mynd sem dregin er upp af þöllinni í fyrri hluta erindisins, enn hnitmiðaðri en hún er samkvæmt fyrri skýringum, ef þöllin hefur verið sögð standa 'þorpi án', án samfélags við önnur tré, án þess styrks og skjóls sem þau veita.

SUMMARY

IN the article there is an examination of earlier interpretations of the word *þorp* in verse 50 of *Hávamál*:

Hrørnar þöll | sú er stendr þorpi á.

The word *þorp* is known in Old Icelandic in the sense of 'group (of people)' and 'cluster of houses', and similar usage is found in related languages, but neither sense has been thought appropriate in this instance.

The interpretation 'open space' is based on the supposition that the Gothic word *þaúrp*, which is recorded once as a translation of ἀγρός, shows a meaning that is more original than the first two considered, but it is more likely that the Gothic word here itself carries a secondary sense.

The interpretation 'open space between houses' is derived from the meaning of the word *torp* in some dialects of Modern Norwegian, but this sense is probably also secondary.

The interpretation 'rise/eminence' is based on a verse in *Hálfs saga ok Hálfsrekka* and *Ragnars saga loðbrókar* which ends with the lines

Þá varð ek þessa | þorps ráðandi.

Here *þorp* has been interpreted as meaning 'burial mound', but it is possible that it signifies 'group (of warriors)'.

When all earlier explanations of *þorp* in its context in *Hávamál* have been brought in question the emendation *án* for *á* is conjectured, thus:

Hrørnar þöll | sú er stendr þorpi á(n).

In this amended text *þorp* comes to mean 'cluster (of trees)': the young fir withers that does not stand in a clump—that stands alone without the support and shelter of other trees.